

Archeologienota

Harelbeke, Hippodroomstraat - Kortrijksesteenweg

Deel 2: Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Gemotiveerd advies.....	2
2.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	2
2.2	Waardering archeologische vindplaatsen	3
2.3	Impactbepaling	3
2.4	Bepalingen van de maatregelen	4
2.4.1	Kennispotentieel verder (voor)onderzoek	4
2.4.2	Volledigheid van het (voor)onderzoek	5
3	Programma van maatregelen	6

1 Administratieve gegevens

Algemeen

Naam site	Harelbeke, Hippodroomstraat – Kortrijksesteenweg
Ligging	Hippodroomstraat – Kortrijksesteenweg 407-411, gemeente Harelbeke, provincie West-Vlaanderen
Kadaster	-Stad Harelbeke – eerste afdeling Sectie A nummer 1195R/2 (00a62ca). -Stad Harelbeke – eerste afdeling Sectie A nummer 1195/a/2/ex, deel van nummer 1195R/2 en 1195S/2 (32a14ca). -Stad Harelbeke – eerste afdeling Sectie A deel van nummer 1195S3 (06a64ca).
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2020-0330
Reeds uitgevoerd vooronderzoek	Bureauonderzoek (Projectcode: 2020D52)
Bewaarplaats archief	BAAC VLAANDEREN bvba

Actoren

Auteur	Sarah De Cleer (Erkenningsnummer: 2015/00046)
Betrokken actoren	/
Betrokken derden	/

Plangebied

Oppervlakte plangebied	4.015 m ²
Kartering gewestplan	WOONGEBIED (0100)

2 Gemotiveerd advies

2.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Op basis van bovenstaand bureauonderzoek kan men concluderen dat het plangebied aan de Hippodroomstraat en Kortrijksesteenweg mogelijk een interessante locatie is voor het aantreffen van sporen uit de steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd en middeleeuwen. In de omgeving zijn verschillende locaties gekend.

Er zijn aanwijzingen dat de kans bestaat dat er binnen het plangebied sporen en/of structuren uit de Romeinse tijd kunnen aangetroffen worden. Ten noord(oost)en van het plangebied kwamen Romeinse bewoningssporen en vondsten aan het licht. Aan de hand van recent onderzoek werd aangetoond dat in Harelbeke en de (ruime) omgeving een groot aantal sporen en structuren werden aangetroffen die in verband kunnen gebracht worden met Romeinse bewoning. Bij een opgraving, ten oosten van het plangebied, kwam een grote dichtheid aan sporen en een opmerkelijk grote hoeveelheid aan vondsten aan het licht. Aan de hand van deze vondst kon men achterhalen waar de kern van de Romeinse vicus van Harelbeke zich bevond (ter hoogte van de 'Collegewijk', ca. 6 ha. groot), naast de aanwezigheid van andere bewonings- en begravingsactiviteiten. Dit is op ca. 2 km ten oosten van het plangebied aan de Hippodroomstraat en Kortrijksesteenweg.

De oudste vermelding van Harelbeke komt voor in 629, "*Harlebecca*" (691). De oudst gekende weergave van het tracé dat de Kortrijksesteenweg vandaag volgt, is deze op de kaart van Jacob van Deventer (1560). De steenweg werd aangelegd vanaf 1716 als een verbinding tussen Kortrijk en Gent. Deze met lindenbomen omzoomde weg staat weergegeven als "*Steenweg Van Cortryck Door Harelbeke naer Gendt*" (1768). In de tweede helft van jaren 1970 werd ten noordwesten van de Kortrijksesteenweg de Leie rechtgetrokken, met behoud van de oude arm, en kreeg de steenweg zijn huidige loodrechte vorm.

Op de historische kaarten zijn de (voorlopers) van de Kortrijksesteenweg en de Hippodroomstraat herkenbaar. Binnen de contouren van het plangebied is geen bewoning weergegeven, maar vermoedelijk was het land in gebruik als akkers en/of weilanden. Op de 19^e-eeuwse kaarten is er weinig verschil op te merken met de huidige situatie, zowel de perceelsindeling als het wegennet corresponderen met de huidige situatie.

Op de luchtfoto's van 1971, 1979-1990 en meer recente luchtfoto's zijn, binnen de contouren van het plangebied, de huidige panden duidelijk herkenbaar en is verharding te zien over het volledige terrein. Sinds de tweede helft van de 20^e eeuw is de situatie niet gewijzigd.

2.2 Waardering archeologische vindplaatsen

Op basis van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, waarbij enkel het bureauonderzoek werd uitgevoerd, bleek dat er geen sluitende zekerheid is aangaande de eventuele aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein. Niet alle vooropgestelde onderzoeksvragen die bij archeologisch vooronderzoek relevant zijn, konden bijgevolg beantwoord worden.

Aan de hand van de historische en archeologische bronnen bestaat de kans dat er sporen en structuren aanwezig zijn binnen het plangebied. De onderzoekslocatie werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen, maar op basis van de bodemkundige, de archeologische en cartografische gegevens leek het gebied enig archeologisch potentieel te hebben. Op het historisch kaartmateriaal is het tracé van de Kortrijksesteenweg duidelijk herkenbaar. Binnen de contouren van het plangebied is geen bewoning weergegeven, maar is het land in gebruik als akker en/of weilanden. Doordat de omringende straten duidelijk herkenbaar zijn op de historische kaarten en door de landschappelijke ligging nabij de historische stadskern van Harelbeke en de rivier de Leie, kan het gebied interessant zijn voor het aantreffen van archeologische restanten.

2.3 Impactbepaling

Momenteel bestaat het plangebied uit een bebouwd en verhard terrein. Ter hoogte van de Kortrijksesteenweg 407-411, in het noordoosten van het plangebied, is een woning aanwezig. Meer centraal op het terrein en over het volledige zuidelijke deel, tot aan de Hippodroomstraat, staan een kantoorgebouw en een grote loods die dienst deed als autokeuring. Deze panden zullen gesloopt worden tot op het huidige vloerniveau, met uitzondering van de woning waar ook de kelder zal uitgebroken worden, met slechts beperkte oppervlakte van maximaal ca. 70 m² (indien de kelder zich over de volledige woning uitstrekt). Ook de aanwezige verharding zal verwijderd worden, maar de onderliggende stabilisatielagen blijven onaangeroerd. Dit zal gebeuren binnen de contouren van de bestaande verstoring.

De geplande werkzaamheden, zoals hierboven beschreven, strekken zich uit over het volledige plangebied, maar hebben een beperkte impact op de ondergrond. De aanwezige panden zullen gesloopt worden tot op het huidige vloerniveau, met uitzondering van de kelder onder de woning. De verstoring op de eventueel aanwezige archeologische waarden in de ondergrond is door deze geplande werkzaamheden beperkt. Vermoedelijk zal de oprichting van deze panden destijds wel een grote impact gehad hebben op de ondergrond en zijn mogelijk aanwezige archeologische waarden in de ondergrond reeds verstoord. Verder vooronderzoek is niet aangewezen aangezien dit niet zou leiden tot relevante kennisvermeerdering.

Ook al is de archeologische verwachting hoog, het potentieel op kennisvermeerdering is bijzonder laag tot onbestaand in het kader van de geplande werkzaamheden.

2.4 Bepalingen van de maatregelen

2.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek

Aan de hand van de gegevens uit het bureauonderzoek is de kans op archeologische restanten uit de metaaltijden, Romeinse tijd en de vroege- tot late middeleeuwen vrij groot. Bovendien is het onderzoeksterrein gunstig gelegen nabij de dorpskern van Harelbeke en de Leie, wat in het verleden een sterke aantrekkingskracht moet gehad hebben voor bewoning en akkerbouw. In de ruimere omgeving zijn ook archeologische sites gekend uit de steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd en vroege- tot late middeleeuwen.

Er zijn aanwijzingen dat de kans bestaat dat binnen het plangebied sporen en/of structuren uit de metaaltijden kunnen aangetroffen worden.

Op basis van Romeinse vondsten in de omgeving van het plangebied, o.a. de vondsten en de sporen aangetroffen ten noorden en ten oosten van het plangebied, is de verwachting vrij groot voor het aantreffen van Romeinse (nederzettings-)sporen en/of structuren. Deze zijn meestal gelokaliseerd op hoger gelegen delen in het landschap, waarbij men de omgeving ingrijpend gaat inrichten met erfgreppels. Hoofd- en bijgebouwen, geïsoleerde graven en contexten die water nodig hebben, kunnen verwacht worden in het plangebied, gezien de locatie nabij de Romeinse *vicus*.

Het aantreffen van sporen en /of structuren uit deze oudere periodes (metaaltijden, Romeinse tijd) zou de kennis bijstellen over bewoning en landgebruik uit deze periodes in de ruime regio.

In het plangebied kunnen, aan de hand van de vroege ontwikkeling van Harelbeke, de historische kaarten en op basis van het aantreffen van sporen uit deze periode in de omgeving, nederzettingssporen uit de vroege en volle middeleeuwen verwacht worden. Het plangebied lag in een landschap dat was in cultuur gebracht en bestond uit akkers en weilanden, nabij de Leie. Binnen de afbakening van het plangebied is op de historische kaarten geen bebouwing afgebeeld. Mogelijk aanwezige nederzettingstructuren omvatten zowel het woonerf en bijhorende structuren als off site fenomenen. Dergelijke erven exploiteerden hun omgeving veelal in de vorm van geïsoleerde hoeves die de omliggende landen ontwikkelden. Sporen van dergelijke activiteiten kunnen verwacht worden in het plangebied.

De Kortrijksesteenweg is, samen met de Hippodroomstraat, duidelijk herkenbaar op het historisch kaartmateriaal. Dat deze straten aangeduid staan op de historische kaarten betekent dat deze straten enig belang had en deel uitmaakte van het akkerland aan de rand van de toenmalige bewoningskern van Kortrijk. Binnen het plangebied bestaat de kans dat er sporen en/of structuren kunnen aangetroffen worden die te relateren zijn aan (laat)middeleeuwse bewoning- en landbouwactiviteiten.

Het aantreffen van bewoningssporen uit de middeleeuwen zou meer informatie leveren over het ontstaan en de groei van (de omgeving van) Harelbeke, vooral indien deze sporen tot in de vroege middeleeuwen terug lopen.

Concluderend kan gesteld worden dat de archeologische verwachting hoog is, het potentieel op kennisvermeerdering is bijzonder laag tot onbestaand in het kader van de geplande ingrepen (de sloop van de panden tot het huidige vloerniveau en de verwijdering van de verharding).

2.4.2 Volledigheid van het (voor)onderzoek

Op basis van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, waarbij enkel het bureauonderzoek werd uitgevoerd, bleek dat er geen sluitende zekerheid is aangaande de eventuele aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein.

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van zo veel mogelijk beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Bovendien werden de sloopplannen van de opdrachtgever geplot op de bestaande situatie. Op deze manier kon een inschatting gemaakt worden van het onderzoekspotentieel van het plangebied aan de hand van bodem- en aardkundige gegevens en kon een specifieke verwachting ten aangaan van de archeologische waarden op het terrein worden vastgesteld.

Het bureauonderzoek toonde aan dat het plangebied een hoge archeologische waarde heeft. Gezien de landschappelijke en geomorfologische situatie, de archeologische context en de historische data kunnen sporen verwacht worden uit de steentijd, metaaltijden, de Romeinse tijd en de (vroeg tot late) middeleeuwen. Op de historische kaarten is geen bewoning weergegeven binnen de contouren van het plangebied, maar akkers en/of weilanden. De Hippodroomstraat en de Kortrijksesteenweg zijn wel duidelijk herkenbaar, wat hun belang benadrukt. Ook de ligging nabij de bewoningskern van Harelbeke en nabij de Leie zijn interessant te noemen. Op basis van de gegevens van onderzoek uitgevoerd in de buurt van het plangebied is de kans op de aanwezigheid van sporen en structuren groot.

Niet alle vooropgestelde onderzoeksvragen die bij archeologisch vooronderzoek relevant zijn, konden beantwoord worden. Verder archeologisch vooronderzoek zou kenniswinst opleveren rond bewoning en landgebruik in de regio.

Op basis van de sloopplannen aangeleverd door de opdrachtgever moet de verwachting op het aantreffen van archeologische sporen bijgesteld worden. De impact van de toekomstige ingrepen op het mogelijk aanwezige archeologische waarden is bijzonder klein. Het terrein zal afgegraven worden, maar de onderliggende stabilisatielagen blijven onaangeroerd. De sloop van de panden zal gebeuren tot op het huidige vloerniveau, waarbij de uitgravingen tot een minimum zullen beperkt worden. Het potentieel op kennisvermeerdering bij eventueel vervolgonderzoek is bijgevolg laag. Omwille van bovenstaande redenen adviseert BAAC Vlaanderen geen verder onderzoek.

BAAC Vlaanderen bvba adviseert geen verder archeologisch vooronderzoek omwille van volgende redenen:

- Beperkte impact van de verstoring
  - Terrein zal afgegraven worden, maar binnen de contouren van de huidige verstoring
  - Sloop van bestaande panden tot op huidig vloerniveau
  - Kelder onder de woning zal wel uitgebroken worden, maar slechts beperkt oppervlak van max. 70 m² (indien de kelder zich over de volledige woning uitstrekt)
- Geen mogelijkheid tot kenniswinst
  - Klein oppervlak zal verstoord worden door uitbraak van kelder onder bestaande woning
  - Terrein zal afgegraven worden, maar binnen de contouren van de huidige verstoring

---

3 Programma van maatregelen

Niet van toepassing.